

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

- A family therapist's guide through the labyrinth.* New York/London: Guilford Press.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, Jr., B.G., Rosman, B., & Schumer, F. (1967). *Families of the slums. An exploration of their structure and treatment.* New York/London: Basic Books.
- Turnell, A., & Edwards, S. (2009). *Veilig opgroeien. De oplossingsgerichte aanpak Signs of Safety in jeugdzorg en kindbescherming.* Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Walsh, F. (1998). *Strengthening family resilience.* New York/London: Guilford.

Transculturele vaardigheden voor therapeuten

N. Jessurun (2010). Bussum: Countinho. 379 pp. € 39,50. ISBN 978 90 469 0201 1.

'Het is tegenstrijdig dat de westerse wereld zich de grootste moeite getroost om de diversiteit van de ons omringende natuur te behouden en aan duizenden planten en dieren een beschermde status verleent, terwijl in de samenleving wordt gestreefd naar nivellering, en waar [sic] afwijkingen worden afgestraft met uitstoting' (uit besproken boek, p.23).

Multiculturaliteit is een actueel onderwerp in de samenleving. Ook in opleidingen en praktijkinstellingen is er sprake van een groeiend besef dat 'we iets moeten' met culturele diversiteit. Maar hoe dit 'iets' er precies uit moet zien, daarnaar is men vaak nog zoekende. Ook ik ben op zoek. Als witte westerse vrouw, midden dertig, geboren en getogen in Limburg (Nederland), 'gemigreerd' naar de kop van Noord-Holland en met een cliënten-

populatie waarvan minstens 75% van oorsprong West-Fries is, kan ik een boompje opzetten over provinciale cultuurverschillen, maar mijn overige multiculturele kennis is bescheiden. In mijn eigen zoektocht van 'iets moeten' kreeg ik *Transculturele vaardigheden voor therapeuten* onder ogen.

Jessurun is psychotherapeut, opleider en supervisor bij de NVRG en gespecialiseerd in interculturele problematiek. Dit boek is een vervolg op haar *Transculturele vaardigheden* uit 1993. Dat was een didactisch werkboek voor trainers en opleiders, maar omdat het ook goed bruikbaar was in de praktijk besloot Jessurun een vervolg te schrijven voor artsen, hulpverleners, therapeuten, trainers en opleiders. Hiermee wil zij bijdragen aan een bewustwording van ethnocentrische tendensen en een verhoging van

empathie en culturele gevoeligheid van de hulpverlener in de praktijk.

Het boek is opgebouwd uit vier delen. Het eerste deel met twee hoofdstukken beschrijft sociaal-maatschappelijke aspecten van de diversiteit in de Nederlandse samenleving. Het eerste hoofdstuk behandelt de veranderingen die de afgelopen decennia hebben plaatsgevonden en de gevolgen en uitdagingen die daaruit voortkomen voor de therapeut, het team en de instelling. Het tweede hoofdstuk beschrijft de migratie en de vrouwenbeweging als twee maatschappelijke bewegingen die belangrijk zijn geweest voor de ontwikkeling van transculturele systeemtherapie.

Bij het lezen van dit eerste deel gebeurde bij mij iets wonderlijks. Jessurun zet zich neer als een groot voorvechter voor culturele diversiteit. Uitgebreid gaat ze in op vooroordelen die westerse witte therapeuten kennelijk hebben, zoals 'migranten hebben lange tenen' (p.40). Maar ook later in het boek komen deze westerse vooroordelen terug, zoals 'het denkbeeld dat de westerse cultuur superieur is aan die [sic] van andere culturen' (p.59) en 'somatiseren (...) wordt nog te vaak gezien als een ergerlijke tekortkoming van migranten' (p.259). Ik merk dat ik mezelf als westerse witte therapeut totaal niet herken in deze vooroordelen. Het herhaaldelijk lezen van zulke voorbeelden roept irritatie op omdat die therapeut op

deze manier wordt weggezet als een stereotype, iets wat Jessurun juist wil voorkomen bij de gekleurde niet-westerse cliënt. Ik merk dat ze mij als lezer in dit deel kwijtraakt.

Het tweede deel beschrijft het theoretisch raamwerk van waaruit de transculturele systeemtherapie opereert. In drie hoofdstukken worden de communicatietheorie, de systeemtheorie, antropologische uitgangspunten, het levensfase-multicontextmodel, de theorie van driehoeken en de cybernetische en narratieve stroming besproken. Hoewel een groot deel van de besproken theorie voor systeemtherapeuten welbekend is, zijn de paragrafen over taal en antropologische uitgangspunten treffend. Ze helpen begrijpen hoe er in andere culturen gedacht kan worden en hoe dit van invloed kan zijn op de wijze waarop cliënten in de therapiekamer zitten. Het hoofdstuk dat de bouwstenen van de transculturele vaardigheden beschrijft, is ronduit boeiend. De rol van religie, de plek in het gezin, traditionele geneeskunde, rituelen, het zijn allemaal bouwstenen die essentieel zijn en iets zeggen over je achtergrond. Dit is waar Jessurun goed in is. Deze bouwstenen helpen te verdiepen en brengen je tot de kern van jezelf.

Het derde deel met drie hoofdstukken behandelt de transculturele vaardigheden waarover een therapeut moet beschikken. Het eerste hoofd-

stuk bespreekt de wijze waarop een therapeut gegevens kan verzamelen, systemische vragen kan stellen met oog voor culturele aspecten en kan ordenen middels een genogram. Het tweede hoofdstuk gaat in op lichaamstaal en de rol van de zintuigen daarin. Ook worden methodische handvatten gegeven hoe om te gaan met onverklaarde pijnklachten van cliënten. Het laatste hoofdstuk geeft aanwijzingen voor het voeren van een systemisch gesprek. Dit deel is helder en bevat mooie, concrete, onderbouwde voorbeelden. Met deze voorbeelden begrijp ik weer wat Jessurun wil zeggen en voel ik weer de verbinding die ik in het eerste deel kwijt was.

Het vierde deel bevat diverse oefeningen die de theorie verhelderen en de vaardigheden werkbaar maken, bijvoorbeeld 'contact maken met de migrant in jezelf' en 'het betrekkingniveau van een boodschap' ofwel de

'zie mij als...'-oefening. Niet alle oefeningen die genoemd worden zijn ook daadwerkelijk terug te vinden in het boek. Voorin staat een code waarmee de oefeningen van een website van de uitgever gedownload kunnen worden. De oefeningen zijn stuk voor stuk juweeltjes. Prachtige oefeningen gericht om op een veilige manier contact te maken met jezelf en de ander, onbevooroordeeld op zoek te gaan naar het mooie en unieke in de mens, oefeningen zoals ik ze van Jessurun gewend ben. Deze oefeningen zijn heel goed bruikbaar in opleiding, supervisie, intervisie en teamsamenwerking. Het boek is ondanks de wat ongelukkige start een aanwinst voor opleidingen, instellingen en hulpverleners die het 'iets moeten met culturele diversiteit' vorm willen geven.

Annemarie Gerritsen

